
Doğu Karadeniz Bölümünde Gelişmekte Olan Yayla Turizm Merkezlerine Bir Örnek: Bektaş Yaylası

An Example to Developing Centers of Plateau Tourism in Black Sea Region:

Bektaş Plateau

Giriş

Ülkemiz gerek doğal, gerekse beşerî turistik kaynaklar bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Her ne kadar bu potansiyelin değerlendirilmesinde geç kalınmış ise de son yıllarda önemli sayılabilecek atılımların yapıldığı söylenebilir. Ancak, ülkemizdeki turizm aktivitesine bakıldığında, bu aktivitenin yoğunlukla Akdeniz, Ege ve kısmen de Marmara Bölgesi kıyılarında yoğunluk kazandığını görüyoruz.

Bilindiği üzere hem iç hem de dış turizmde geleneksel olarak en popüler yerler kıyılar, en popüler tatil şekli de güneş-deniz-kum tatilleridir (Özgüç; 1998, s.63). Dolayısıyla bu üç unsura ilave olarak elverişli iklim koşullarının da adı geçen kıyı bölgelerimizde bir arada bulunması, turizm aktivitesinin ülkemizin bu kesimlerinde yoğunluk kazanmasının temel nedeni olmuştur. Bunun aksine Karadeniz Bölgesi, özellikle de Doğu Karadeniz Bölümü kıyılarında kıyı turizmi yeterince gelişmemiştir. Bunun başlıca nedenlerini ise Karadeniz kıyılarının dik yani, yüksek oluşu, plaj sahalarına pek az olanak sağlamış olması, bölgede güneşli gün sayısının az, deniz suyu sıcaklığının genelde düşük, deniz hareketliliğinin fazla ve denizin kıyıdan itibaren hemen birden derinleşmesi olarak sıralamak mümkündür.

Diğer taraftan son yıllarda turizm tüketim kalıplarında önemli sayılabilecek bir değişim söz konusu olmuştur. Nitekim yukarıda belirttiğimiz güneş-deniz-kum üçgeninde yoğunlaşan klasik turizm, bir başka ifade ile kitle turizmi; günümüzde de toplam turizm hareketleri içinde çok önemli bir yer tutan turizm şeklinin yanında, alternatif turizm de denilen daha bireysel bir turizm eğiliminin gittikçe yaygınlaştığı görülmektedir. Bunun da en önemli göstergesi, son yıllarda tipik kitle turizmine olan ilginin gün geçtikçe azalmasıdır. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan kitle turizmine katılan turist tiplerinin günümüzde de önemini sürdürmesine karşın, dünya kon-

jüktüründeki siyasal, teknolojik ve ekonomik gelişmelerden hemen etkilenen, hızlı karar değiştiren, kısa dönem rezervasyonlarına ağırlık veren, beklentileri farklı ve talepleri çeşitli, değişik bir tüketici talebi ortaya çıkmıştır (Dinçer, 1992, s.2). Turizm pazarında talep, bireysel ilgileri tatmin eden yeni şeyler öğrenmeye ve daha aktif olmaya imkân sağlayan turizm türlerine yönelmiştir. Manzara, dağlık alanlardaki yaylalar, ilginç mimarî tarzdaki yapılar, bozulmamış çevre, geleneksel-yerel-kültür türleri ve antik kültür vb. artık turistleri daha fazla çekmektedir.

Dolayısıyla Karadeniz Bölgesi'nde her ne kadar deniz turizminin gelişme olanakları sınırlı düzeyde kalmışsa da, bu alternatif turizmin kaynakları bakımından, özellikle de yayla-dağ turizm alanları bakımından çok zengin bir potansiyele sahiptir. Zaten ülkemizde dağlık alanların yayla turizmine en uygun bölümü de Doğu Karadeniz dağlarıdır. Bunun da başlıca nedenleri kıyıya, birbirine ve bir yerleşim birimine yakın çok sayıda yaylanın bulunması, yaylaların zengin bitki örtüsüyle yeşil turizm, ayrıca klimatizm, alpinizm, sıcak su kaynakları termalizm, dağınık yerleşme düzeni ve ahşap sivil mimarî örnekleriyle kırsal turizmine uygun olmasıdır (Doğaner, 2001, s.204).

Son yıllarda Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan yaylalar, gerek iç gerekse dış turizme hizmet verecek şekilde değerlendirilmeye başlanmıştır. Yaylaların, doğal güzellikleri, iklim, sağlık, dinlenme, av, doğal beslenme, yürüyüş ve kano sporları, kayak ve çim kayağı, yöresel şenlikler, çevrede bulunan tarihi ve arkeolojik değerleriyle, turistik imkan oluşturması, yayla turizmi projesini hızlandırmıştır (İstanbul Ticaret Odası, 1997, s.41).

Bu çerçevede turizm arzını çeşitlendirmek, değişik pazarlara yönelmek, sezonu uzatarak turizmi ülke sathına yaymak ilkelerinden hareketle, Turizm Bakanlığı öncelikle Doğu Karadeniz yaylalarından başlayarak, yaylalar (değişik tür ve işlevleriyle) Türk turizmine kazandırmayı amaçlamıştır (Kiper-Baçıl, 1992, s.67). Yapılan araştırmalar sonucunda doğal dokunun, doğal kaynakların ve yaylalar ile kültürel değerlerin bugünkü haliyle titizlikle korunması ön koşuluyla turizm hareketlerinin, Bakanlıkça yaptırılan 1/25.000 ölçekli Çevre Düzenleme Planı Kararlarına uyularak yapılacak olan yayla turizm tesisleri yatırımlarının bu bölgede teşvik edinmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda 21 adeti bu bölgede olmak üzere,

Türkiye genelinde 23 adet yayla Bakanlar Kurulu'nca turizm merkezi ilan edilmiştir (Bakırcı, 1992, s.79-87).

Araştırma konumuzu oluşturan ve Giresun ili sınırları içerisinde yer alan Bektaş yaylası, ilan edilen (5 Mart 1990) bu turizm merkezlerinden-
dir.

Yaylada turistik faaliyetlerin gelişmeye başlaması, bölgede gelişmekte olan yayla turizmi ile ilgili araştırma yapan bir çok araştırmacının da belirttiği gibi (Akkan ve diğerleri, 1993, Somuncu, 1996-1997, Yazıcı-Cin, 1997, Doğanay, 1989, Çetin 1992, İncioğlu-Aysu 1992, Var, 1992, Kiper-Bacçıl, 1992, Doğaner, 2001, Atay, 1992, Bayram 2001) yapılaşmanın hızlı olması ve yapılan imar planlarının da yeterince uygulanamaması sonucunda meydana gelen doğal çevre ile uyum içerisinde olmayan çarpık ve plansız yapılaşma ve yöreye uygun olmayan yapı malzemelerinin kullanılması doğal görünümü daha şimdiden bozmaya başlamıştır.

İşte bu çalışmamızda, ülke genelinde özellikle bölgede adı sıkça duyulan, ancak yeterince tanınmayan yayla turizm merkezlerimizden olan Bektaş yaylası tanıtılıp, yeni gelişme ve sorunları ortaya konularak, coğrafi perspektifle çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

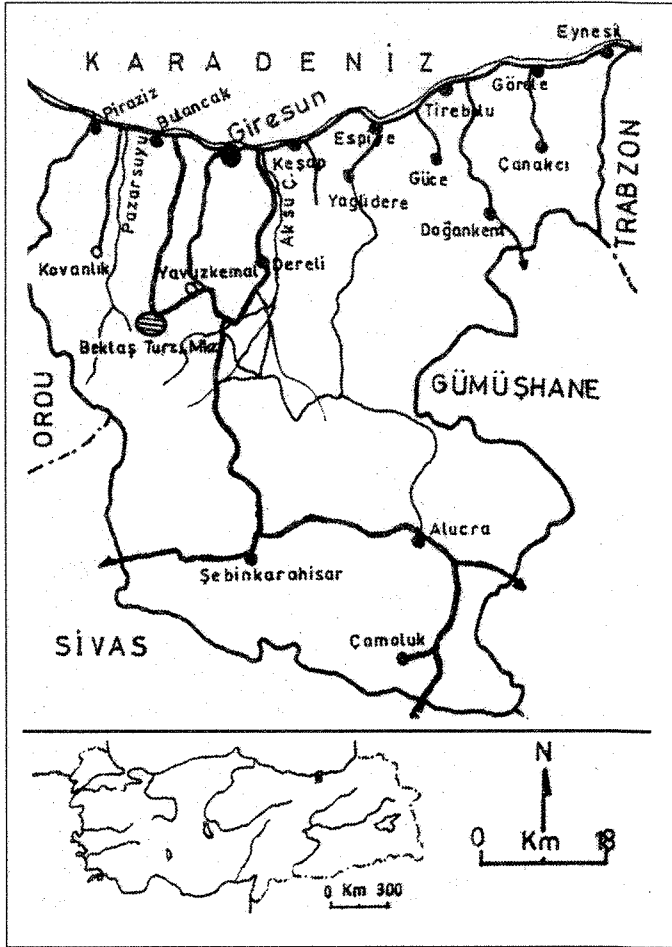
2- Sahanın Coğrafi Konumu:

Bektaş yaylası, Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü'nde Giresun ili sınırları içerisinde yer alır. Giresun ilinin yaylaları, Giresun dağlarının doğusundaki Balaban dağlarından batıya doğru Karagöl dağlarına kadar bir kuşak şeklinde uzanır. Yaylalar, daha çok dağların 1500 ile 2200 m ler arasındaki yüksekliklerinde yer almıştır. Bu yaylalardan başlıcaları ve turizm bakımından önem taşıyanları Kümbet, Kulakkaya, Melikli Obası, Sis Dağı, Anastos, Tamdere, Tamzara ve Karagöl yaylalarıdır. Bunların dışında hayvancılık ve diğer aktivitelerle birlikte yazın rekreasyon amacı ile de yararlanılan daha birçok yayla yerleşmesi bulunmaktadır.

Araştırma konumuzu oluşturan Bektaş yaylası, Doğu Karadeniz dağlarının batı uzantılarından olan Giresun dağlarının Karagöl dağları kütesinin (Karataş tepesi 3095 m) etek bölgesinde yer alır. Coğrafi konumu itibariyle yayla yerleşmesi, Giresun il merkezinin yaklaşık 55-60 km. güneybatısında, Dereli ve Bulancak ilçelerinin sınırlarının kesiştiği bir alanda

(Dereli ilçesi Konuklu köyüne bağlıdır) bulunmaktadır. Bektaş, bağlı bulunduğu Dereli ilçe yerleşme merkezinin ve yine bu ilçeye bağlı önemli yayla turizm merkezlerinden biri olan Yavuz Kemal (Kulakkaya) yaylasının güneybatısında, Karagöl dağının doğusunda, Yürücek tepesinin (2373 m) güneyinde bulunan bir plato üzerinde yer almaktadır (Harita 1).

Giresun'un diğer yayla turizm merkezleri olan Kümmet (1640 m) ve Kulakkaya (1500 m) yaylalarına göre daha yüksekte kurulmuş olan Bektaş Yaylası (2072 m), yazın nüfuslanan geçici bir oba-yayla yerleşmesi durumundadır.

Harita 1. Bektaş Turizm Merkezinin Lokasyon Haritası

3- Doğal Çevre Özellikleri ve Yayla Turizmi

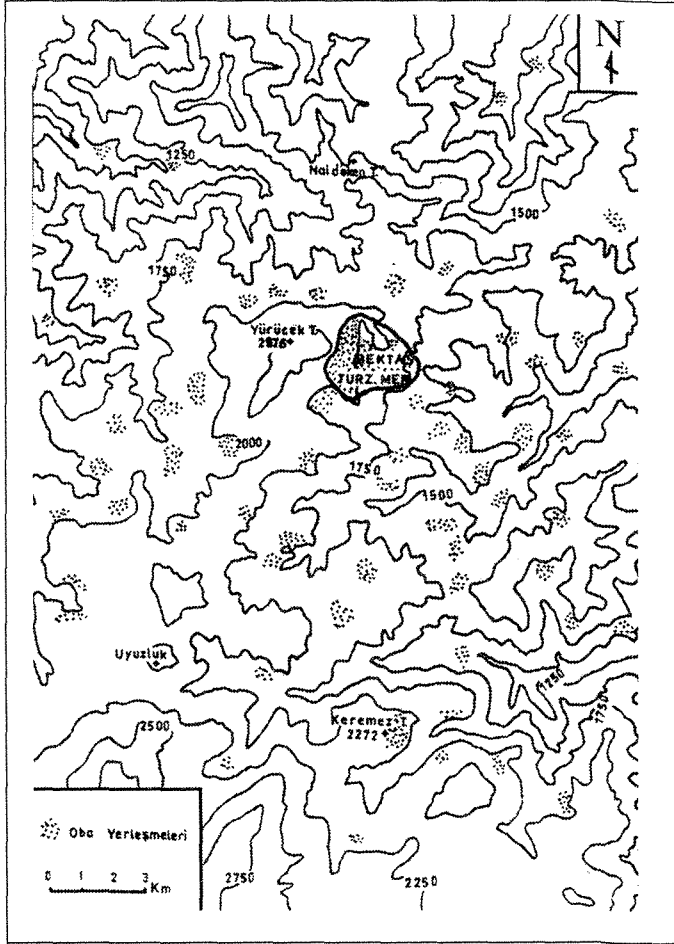
Bektaş yaylası, Kuzey Anadolu dağlarının Doğu Karadeniz sıra dağları adı altında tanınan silsilenin orta bölümünde yer alır. Doğu Karadeniz dağlarının en önemli özelliğini, Karadeniz kıyılarına paralel olarak doğu-batı doğrultusunda uzanan sıra dağlar ile bu dağları genellikle kuzey-güney yönünde parçalayan akarsular ve bunların meydana getirdiği dar ve derin vadiler oluşturmaktadır.

Bektaş yaylası ve çevresinin topografik özelliklerine baktığımızda, sahadaki yükseltileri 1800-2700 m arasında değişen aşınım yüzeylerinin meydana getirdiği görülür (Erinç, 1945, s.133). Arazi kısa mesafelerde sık bir akarsu ağı ile çok belirgin bir şekilde yarılmıştır. Kretase ve Tersiyer devirlerinde olduğu kabul edilen lav formasyonları ile tüf formasyonları geniş alanlara yayılmıştır. Bunların arasında yer yer rastlanan kalker, marn ve gre formasyonları da oldukça yaygınlık gösterir (Erinç, 1945, s.119-136). Bektaş yayla yerleşmesinin batı kesimindeki Kale tepe'de granit formasyonuna rastlanır. Çok kırıklı ve parçalı bir yapıdadır. Formasyonlar üzerinde değişik kalınlıklarda bozuşma ürünü malzeme taşıklar (Temiziç, A.Y, 1991, s.2).

Derin vadilerle yarılmış alanlar hariç, yörede relief enerjisi azdır ve doğal görünümde kubbemsi tepeler ile basık boyunlar hakimdir. Derin bir şekilde ufalanmış olan toprak çok nemlidir ve bu şartlar altında soliflüksiyon (toprak akması) yamaç şekillenmesinde önemli bir etmendir. Bu plato düzlükleri üzerinde 3000 m ye kadar yükselen (Karataş tepesi 3095 m) Karagöl kütlesi sahanın en yüksek noktasıdır ve bu dağın üzerinde dokuz kadar sirk gölü yer almaktadır (Erinç, 1945, s.133). Bektaş yaylası üzerindeki Yürücek tepe (2376 m) de sahanın önemli yükseltileri arasındadır (Harita 2). Bektaş yaylası ve çevresi doğuda Aksu, batıda Pazarsuyu ve bunların yan kolları tarafından sık bir akarsu ağı ile parçalanmıştır.

Hatırlanacağı üzere Bektaş yaylası yaklaşık 2072 m yükseklikte kurulmuş geçici bir oba-yayla yerleşmesi durumundadır. Kıyı kesimi ile Bektaş arasındaki bu yükselti farkı, araştırma sahasının iklim özelliklerinin önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur. Karadeniz kıyısından 600-700 metreler kadar olan yükselti katı, ılık ve nemli subtropikal iklim şartlarına sahiptir (Tunçdilek, 1985, s.156). Kıyı kesiminde yıllık sıcaklık ortalaması 14.2 °C, kış ortalaması 7.8 °C, yaz ortalaması 21.6 °C (Giresun) ve

hiçbir ayın ortalama sıcaklığı 5 °C'nin altına düşmez (Bekdemir, 2000, s.33-34). Yıllık yağış miktarı fazla olduğu gibi (Giresun 1324.5 mm), mevsimlere dağılışı da düzenlidir. Buna karşın 2072 m yükseklikteki Bektaş yaylasında yıllık ortalama sıcaklık 4.3 °C'ye kadar düşer. Kış ortalaması -3 °C ve yaz ortalaması ise 12-13 °C civarındadır.

Harita 2. Bektaş Turizm Merkezi ve Çevresinin Topografya Haritası.

Bektaş yaylası ile kıyı istasyonları arasındaki bu büyük sıcaklık farkı araştırma sahasında rekreasyonel amaçlı turizm faaliyetlerinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlayan en önemli doğal çevre faktörüdür. Başka bir ifadeyle, yaz aylarında kıyı kesiminde aşırı nem ve yüksek sıcaklık de-

ğerlerinin ortaya çıkardığı bunaltıcı hava, mevcut plajların yoğun kullanıma tabî tutulması ile denizin çeşitli çevresel atıklarla kirletilmesi gibi faktörler (Bayram, 2001, s.20), kıyı yerleşmelerinde oturan aileleri günübirliğine de olsa yaylaya çıkararak ve bölgede rekreasyonel yaylacılık faaliyetlerinin meydana gelmesine zemin hazırlayan en önemli faktör olmuştur. Dolayısıyla bununla bağlantılı olarak bugün Bektaş yaylası, yörede önemli bir sayfiye yerleşmesi durumuna gelmiştir.

Bektaş yaylası ve çevresi, hem yer altı hem de yer üstü su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Bunda yağışın bol ve her mevsime dağılmış olmasının önemli bir payı vardır. Yöre, bol su taşıyan bir akarsu ağı ile yarılmış olup, sık aralıklarla vadi boyu ve yamaç eteği kaynaklarına yer vermişlerdir. Bektaş yaylası ve çevresinde oba yerleşmelerinin, 15-20 ila 40-50 ve daha fazla konutu bulan böyle geniş yerleşme kümelerinden oluşmasının esas nedeni budur (Doğanay, 1989, s.314). Dolayısıyla, oldukça arızalı olan arazi üzerinde doğal çevreyle uyumlu yerleşmelerin dağılışı göstermesi, yörenin önemli bir turistik çekiciliğidir.

Diğer taraftan, yöredeki kaynak suları da, günübirlikçiler için önemli bir çekicilik unsurudur. Yöreye gelen kıyı halkı arasında, yaylaya çıkıldığında yayla suyu içmeden geri dönmenin yaylaya çıkılmış olmadığı şeklinde bir düşünce hakimdir. Gerçekten de yaylaya çıkan insanların, rekreaktif faaliyetlerde bulunacakları alanı seçerken kaynak suyuna yakın olup olmamaya dikkat ettikleri görülür. Zaten Bektaş yaylasında Yürücek tepesindeki Hz. Ali Suyu, Çatal Oluk, Kebap Oluk, Çoban Bağırta gibi kaynak sularının bu bakımdan önem taşıdıkları bilinmektedir.

Bektaş yaylası 2072 m. yükseklikte Alpin çayırlar katında kurulmuş geçici bir oba-yayla yerleşmesidir. Bu kuşak üzerinde dağların en yüksek yerlerine kadar yayılışı gösteren çok zengin otsu bitki türleri ile ender olarak görülen bazı odunsu bitkiler ana görünümü teşkil eder. (Anşin, 1981, s.22). Buna karşın yaylanın aşağı kesimleri, nemli iklim koşulları altında gelişmiş zengin bir orman örtüsü ile kaplıdır. Bu kuşağı oluşturan en önemli tür ise 1400-1500 m.lerden başlayıp, 1800-1900 m.lere kadar yayılışı gösteren Doğu Ladini (*Picea Orientalis*) dir. Bu ağaç yer yer Doğu Karadeniz Köknarı (*Abies Nordmanniana*) ile topluluklar meydana getirir (Atalay, 1994, s.170-178). Bektaş yaylasının turizm açısından en önemli çekiciliklerinden birisini sahip olduğu bu zengin bitki örtüsü oluşturur. Bu

bitki örtüsü verdiği olağanüstü doğal görünümü yanı sıra, rekreasyonel faaliyetler bakımından da büyük öneme sahiptir. Nitekim yaylanın özellikle aşağı kesimlerinde bulunan yoğun orman alanları, orman açık hava rekreasyonel faaliyetlerinden (Doğaner, 1991, s.143) kampçılık, piknik, avcılık, doğa araştırmaları yapma, manzara seyri, dinlenme, yürüyüş ve her çeşit açık hava spor faaliyetlerine katılmak için uygundur. Ancak bu alanlarda yeterince orman içi rekreasyon alanlarının düzenlenmemesi önemli bir eksikliklerdir.

Bektaş yaylası çevresindeki faunayı; kurt, tavşan, porsuk, sincap, tilki, yaban domuzu, ayı, karaca, dağ keçisi, çakal ve birçok kuş türü oluşturmaktadır. Ayrıca yöredeki akarsularda doğal alabalık da yaşamaktadır.

Genel bir değerlendirmeye Bektaş yaylası ve çevresi; zengin orman örtüsü, florası, faunası, kaynak suları, iklim özellikleri ve olağanüstü manzarası ile oldukça önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Yaz başlarında bile yer yer kar örtüsü ile kaplı olan yaylada, Kurttepe mevki kışın kayak yapmaya elverişlidir. Diğer taraftan yaz mevsiminde de burada çim kayağı yapmak da mümkündür ve bunlarla ilgili çalışmalar başlatılmıştır (Giresun Valiliği, 199, s.45). Ayrıca Bektaş yaylası aktif ve pasif yayla turizmi, dağ ve doğa yürüyüşleri, av, atla gezinti ve binicilik gibi sportif faaliyetler için de uygundur. Nitekim, yöreyi ziyaret edenlerin temel amacı, yaz aylarında kıyının bunaltıcı sıcaklığı ve neminden uzaklaşarak, en azından hafta sonları yaylanın serin havasından yararlanmak, soğuk suyundan içmek ve eşsiz güzellikteki manzarasını görüp-seyretmektir.

4- Beşerî Çevre Özellikleri ve Yayla Turizmi:

Bektaş yaylasında yaylacılık faaliyetlerinin ne zaman gelişmeye başladığı ve ilk yerleşmenin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Türklerin bu bölgeyi yurt edinmesinden sonra yoğun bir yaylacılık faaliyeti başladığı kuşkusuzdur. Çünkü Türkler, korunma kolaylığı, otlakların bolluğu ve havadar olmaları gibi nedenlerle, Anadolu'nun bazı yerlerinde yerleşim yeri olarak yüksek alanları tercih etmişlerdir (Emiroğlu, 1984, s.186). Gerçekten de Anadolu, 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra kitleler halinde gelen Oğuz boyları vasıtasıyla gerçek anlamda konar-göçer hayat tarzı ve yaylak-kışlak hareketleriyle tanınmıştır. Oğuz boylarının bu hayat tarzı ve hareketi içerisinde Giresun ve çevresi-

nin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Şahin, 1998, s.150). Diğer taraftan kesin olmamakla birlikte bir kaynakta, buranın Pontus Rumlarından kalma bir yer olduğu, daha sonra da Türklerin gelip yerleştiği belirtilmektedir. Yine aynı kaynakta, bu bölgedeki Kilise Kırantı, Meryem Ana Kilisesi, Rum Mezarlığı, Melense, Fereüz gibi Rumca yer ve köy adları, Bektaş yaylası ve çevresinin Rumlar tarafından iskân edildiğine kanıt olarak gösterilmektedir (Çakır, 1988, s. 317). Öte yandan Osmanlı Devleti zamanının bazı idari yazışmalarında, 300 yıldan beri Bektaş Yaylasının Yavuz Kemal bucağına bağlı olduğunu, yönetiminin ise 14 Ağustos 1874’de Melense (Konuklu) köyüne verildiği belirtilmektedir (Çakır, 1988, s. 150). Başka bir kaynakta, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Bektaş’ın 1500-2000 haneli büyük bir kasaba görünümünde olduğu ileri sürülmektedir. Yine aynı kaynakta, söz konusu dönem için, Bektaş yaylasında dökük olan birçok binanın onarıldığı, yeni evlerin inşa edildiği, otel ve pansiyonların açıldığı belirtilmektedir (Sarısaman, 1998, s.69).

Bütün bunlar bize Bektaş yaylasının oldukça eski bir geçmişe sahip olduğunu ve XIX yüzyılın sonlarından itibaren de bir sayfiye yeri olarak önem kazanmaya başladığını göstermektedir.

Birinci Dünya Savaşı ve İstiklâl Savaşı yıllarında, bölgede yaylacılık faaliyetleri gerilemiş, fakat Cumhuriyet Dönemi’nde tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle 1950’li yıllardan sonra Giresun-Bektaş ve Bulancak-Bektaş arasındaki yolların yapımı, Bektaş’ın bir sayfiye yerleşmesi olarak gelişimini hızlandırmıştır.

Diğer taraftan, yöre sakinlerinden edindiğimiz bilgilere göre, Bektaş oba-yayla yerleşmesi, ilk olarak Keremez tepesinde yer almaktaydı. Daha sonra yeri değiştirilerek Yürücek tepe eteğine kurulmuştur. Yine yöre sakinleri, Bektaş oba-yayla yerleşmesinin 1957 yılında büyük bir yangın geçirdiğini ve binaların ahşap olması nedeniyle hemen tamamına yakınının yandığını belirtmektedirler. Dolayısıyla bugünkü Bektaş oba-yayla yerleşmesinin kuruluşu 1957’den sonra başlamıştır. Yayığında önceki Bektaş oba-yayla yerleşmesinin bugünkünden daha büyük olduğu söylenmektedir. Günümüzde Bektaş, 1000’e yakın aile konutu, 100 civarında ticari iş yeri, iki adet camii, karakolu, P.T.T.’si, Sağlık Ocağı, her Pazar ambulansı gelen ve yaz aylarında 2500’ü aşan nüfusu ile büyük bir kasaba görüntüsündedir (Fotoğraf 1).

Bektaş yaylasını, yörenin en büyük yayla sayfiye yerleşmesi konumuna getiren, her Pazar günü yaylada kurulan Bektaş pazarıdır. Gerek ekonomik, gerekse sosyal yönden tampon mekanizma ya da kurum (Yörem, 2000, s. 9-19) özelliği taşıyan Bektaş pazarı; eski ile yeninin, gelenekselle çağdaş olanın değiş-tokuş edildiği bir köprü durumundadır. Bu pazar, hem Bektaş yaylasında, hem de çevresindeki köy ve obalarda yaşayan ailelerin üretim, tüketim ve toplumsal ilişkilerini düzenleyen, gereksinimlerini karşılayan ve yöre insanının emeğini gelire dönüştüren, günümüze kadar gelmiş geleneksel bir sistemdir.

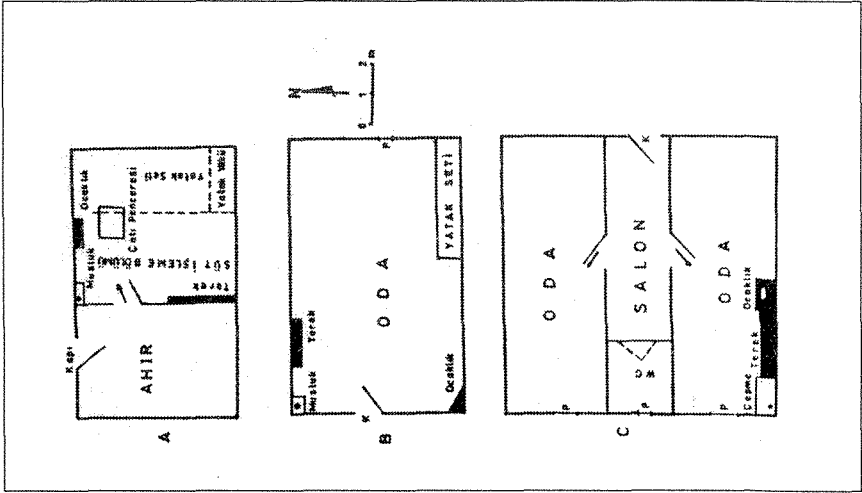

Fotoğraf 1. Bektaş Turizm Merkezinden Genel Bir Görünüş.

Bugün Bektaş yaylası, çok geniş alanlara yayılmış bulunan 50'den fazla oba-yayla yerleşmesi için bir pazar yeri özelliği gösterir. Yaz mevsiminde Giresun, Bulancak, Piraziz, Ordu gibi kıyı kesimleri esnafı, kır kesimi ile ticaret işlerini bu pazarda gerçekleştirir. Dolayısıyla çevredeki oba-yaylaların aktivite merkezi olan Bektaş'ta pazarla bütünleşen sürekli bir çarşı gelişmiştir. Bu çarşı kuruluşu açısından vadi içi kent merkezlerinde görüldüğü gibi bitişik düzende geleneksel han mimarisinde, yol boyu bazen meydanlaşan organik dokuda (Kaptan, 1978, s. 108) ve tek ya da iki katlı betonarme yapılardan oluşmaktadır. Geçmiş dönemde ise bu yapıların hepsi ahşaptı. Bektaş yaylası uzunluğu yaklaşık bir km ye varan bu anayolun (çarşının) etrafında gelişmiştir. Yerleşmede pazar yeri ve anayol

kenarları hariç, aile konutlarının hemen hepsi, gevşek dokulu yerleşme çekirdekleri durumundadır. Bu da konutların çoğunluğunun bağlaklar* kenarında yer almasından kaynaklanmıştır. Nitekim bugün ana cadde kenarı hariç hemen her aile konutunun önünde büyüklüğü 80 ila 100 m₂ den az olmayan ve sebze yetiştirilen, çeşitli engellerle çevrilerek koruma altına alınmış çevrikler vardır (Doğanay, 1989, s. 310-311).

Bektaş yaylasında değişik tipte meskenlere rastlamak mümkündür. Bunları, ilkel veya geleneksel mesken tipleri, nispeten çağdaşlaşma eğilimi görülen ara tip meskenler ve çağdaş meskenler oluşturmaktadır. Geleneksel tarzda inşa edilmiş olan meskenler; taş temel üzerine yükselmiş tek katlı, ahşap, alt katı ahır için ayrılmış, pencere sayısı az ve çatı örtüsü hartama olan meskenler şeklinde özetlenebilir (Kaptan, 1978, s.109). Bu meskenlerin iç planları oldukça basittir. Genellikle tek katlı ve tek odalı olurlar. Alt katı ahır ve üstü iki oda olan iki katlılara da rastlanır. Çoğunlukla basit bir kulübeye benzerler (Şekil 1). Bu meskenlerde ahşap ve taş, hakim yapı malzemesini oluşturur. Ara tip meskenler ise geleneksel meskenlere göre biraz daha modern tarzda inşa edilmiştir.

Şekil 1. A- Bektaş yaylasında ilkel bir ev planı. B- Oba yerleşmelerinde basit ve tek odalı bir ev planı. C- İki katlı çağdaş bir evin alt kat planı (Doğanay, 1989'dan değiştirilerek).

* Yörede çevresi taş duvarlarla (basit bir şekilde) ve dikenli tellerle kuşatılarak denetim altına alınmış, doğal çayırırlıklara bağlak denilmektedir.

Günümüzde Bektaş yaylasındaki konutların büyük çoğunluğunda modern yapı malzemesi kullanılmaktadır. Gerçekten de yaylada son 15-20 yıldan beri, ulaşım şartlarının gelişmesine bağlı olarak, konutlarda ahşap malzemenin kullanım oranı oldukça azalmıştır. Günümüzde ahşap malzemenin yerini demir, çimento, tuğla ve oluk sac (çinko) gibi modern yapı gereçleri almıştır. Pencerelem camlı ve çerçevesizdir. Belirli bir plana göre ve genellikle iki katlı olarak yapılmıştır.

Bugün Bektaş yaylasındaki bütün devlet binaları, ikinci evler veya sayfiye evleri hep bu tür binalardır. Son yıllarda yayladaki modern binaların sayısındaki hızlı artış ve çarpık yapılaşma, Bektaş yerleşim alanının bir gecekondu semti görüntüsü almasına sebep olmuştur. Aynı durum oba-yayla yerleşmeleri için de söz konusudur. Bu yayla yerleşmelerinde de modern tarzda binaların inşa edilmesi; Bektaş yaylasının en önemli turistik çekiciliklerinden olan sivil mimari örneklerinin gün geçtikçe yok olmasına neden olmaktadır.

Daha öncede belirttiğimiz gibi, bugün Bektaş yaylası yazın nüfuslanan ve bu mevsimde nüfusu 2500'ü aşan ve 1000'e yakın konutun bulunduğu geçici bir oba-yayla yerleşmesi durumundadır. Dolayısıyla Bektaş; yayla-göçlerin başladığı nisan sonu ve mayıs başlarında nüfuslanmaya başlar ve haziran-temmuz başlarında nüfusu maksimuma ulaşır. Fındık hasat zamanı olan ağustos ayında yayla nüfusunda büyük bir düşüş olur. Hatta burada sadece ticari işyeri sahiplerinin kaldığını söyleyebiliriz. Çünkü yaylacı nüfusun önemli bir kısmının fındık bahçeleri olması nedeniyle, alt kuşağa inmişlerdir. Yaylada sayfiye evleri bulunan nüfus için de aynı durum geçerlidir. Fındık hasadının bitmesinden sonra yayla, tekrar nüfuslanmaya başlar ve ilk karların düşmeye başladığı eylül sonu ekim başlarından itibaren tamamen boşalmaya başlar. Yaylada kış aylarında sadece iki bekçi ailesi kalır. Buna karşın, Bektaş yaylasının nüfusu Pazar günleri 10000'in üzerine çıkmaktadır. Bunun nedeni ise hatırlanacağı üzere Bektaş'ta pazarın kurulmasıdır. Hem çevre obalardaki halkın, hem de kıyı kentlerinde yer alan ticaret erbabının alış veriş yapmak amacıyla bu pazarda birleşmesi, yayla nüfusunda çok önemli bir artışa neden olmaktadır. Bütün bunların haricinde, Bektaş yayla şenliklerinin yapıldığı günde, yaylanın nüfusu 25-30 bine kadar çıkabilmektedir. Bektaş yaylası ve çevresindeki temel ekonomik faaliyet tarım, hayvancılık ve az miktarda

da ticarete dayanmaktadır. Yaylanın alpin kuşakta yer alması, dolayısıyla bitki yetişme devresinin kısa ve ürün çeşitliliğinin az olmasına; buna karşın otlakların geniş olması, yaylada tarıma göre hayvancılığı, daha önemli bir uğraş haline getirmiştir. Aynı zamanda Bektaş yaylasında, tamamına yakını ana cadde boyunca bulunan 100'e yakın ticari iş yeri de bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Bektaş Turizm Merkezindeki Ticari İş Yerleri (2002)

Ticari İş Yeri	Sayısı	Ticari İş Yeri	Sayısı
Bakkal	30	Kalaycı	4
Kasap	15	Birahane	3
Kahvehane	12	Nalbant	4
Otel	7	Semerci	1
Manav	5	Bakırcı	1
Eczane	4	Oto tamircisi	1
Fırın	3	Tüpgaz bayii	1
Diş kliniği	1	Lokanta	2
Berber	2	TOPLAM	96

Kaynak: Arazide Yapılan Çalışmalar Sonucu Derlenmiştir.

Bektaş yaylası ve çevresinin turistik önem kazanmasında, doğal turistik kaynaklar kadar olmasa da, beşeri turistik kaynakların da önemli etkisi vardır. Bunlar arasında geleneksel tarzda yapılmış olan yığma ve çatma evler ile bu konutların oluşturmuş olduğu yerleşmeler, her yıl düzenlenen yayla şenlikleri ve sahip olduğu fonksiyonel özellikleriyle Bektaş pazarı sayılabilir.

Biraz önce ifade ettiğimiz gibi, yöredeki geleneksel konutlar, yakın çevrenin özelliklerini yansıtan ahşap veya ahşap ile taşın birlikte kullanıldığı çatma evler şeklinde inşa edilmişlerdir. Dolayısıyla çevreyle uyumlu bu sivil mimarı tarzı, yörenin en önemli turistik çekicilikleri arasındadır (Fotoğraf 2).

İlki 1992 yılında yapılan ve 1993 yılından itibaren uluslararası karakter kazanmış olan geleneksel Bektaş Uluslararası Yayla Şenlikleri yöredeki turistik faaliyetler bakımından oldukça önemlidir. Yaylayı Türkiye genelinde tanıtmak ve daha fazla turist gelmesini sağlamak amacıyla düzenlenen bu şenlikler, her yıl ağustos ayının ilk haftasında yapılmaktadır. Zaten bu şenlik haftası, yörede turizm potansiyelinin en yoğun olduğu dönemdir. Bektaş Yayla Şenliğine sadece Giresun ve çevresinden değil, ci-

vardaki illerden (Ordu, Trabzon, Samsun, Gümüşhane gibi) de çok sayıda gelenler vardır. Bunların bir kısmı ticari amaçla yaylaya gelirken, büyük bir kısmı şenlikleri izlemek için gelir (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 2. Yöredeki Geleneksel Meskenlerden Görünüşü.

Binlerce insanın katıldığı bu şenliklerin temelinde yörede son 25-30 yılla kadar yaygın bir gelenek olan otçu göçü yatmaktadır. Nitekim bölgede Kadirga-Otçular Yayla Şenlikleri diye kutlanan şenlikler de (Zaman, 2000, s.291-293) bunun bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bektaş Yayla Şenliklerinin de bölgede düzenlenen tüm yayla şenliklerinde olduğu gibi, yaz aylarında binlerce insanı bir araya getiren ve geleneksel eğlence biçimlerini yaşatan bir işleve sahiptir. Bektaş yayla şenliklerinde çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetler, horoz dövüşü, koç dövüşü, köpek dalaşı, en besili boğa ve inek yarışması, hayvansal ürün yarışmaları gibi çeşitli yöresel eğlenceler düzenlenmektedir.

Aynı zamanda yaylada kurulan pazar da eski ile yeninin, gelenekselle çağdaş olanın takas edilmesi ve dolayısıyla da günümüzde yaşayan geleneksel bir ticaret şekli olması, turizm açısından önemli bir çekicilik kaynağıdır.

Fotoğraf 3. Bektaş Uluslararası Yayla Şenliklerinden Bir Görünüş.

5- Bektaş Yaylası'nda Turizmin Gelişmesi, Turistik Aktivite ve Yöre Ekonomisine Katkıları

Bektaş yaylasının Cumhuriyet devri öncesinde de bir sayfiye yerleşmesi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bunda da özellikle 1950'lilerden önce kıyı kesiminde sıtma ve verem gibi hastalıkların yaygın olarak görülmesinin etkisi büyük olmuştur (Alagöz, 1993, s. 12-13). Hatta bu dönemde dahi yaylada otel ve pansiyonların bulunduğunu ve yayladaki konut sayısının da 1500-2000'e ulaştığını daha önce belirtmiştik. Tabi ki Bektaş yaylasının geçmişte de büyük bir kasaba görünümü kazanmasında, geniş alana yayılmış bulunan obalar için bir pazar yeri niteliği göstermesinin önemi de gözardı edilemez. Zaten daha önce 15-20 konutluk bir oba durumunda olan Bektaş, pazarın kurulmaya başlaması ile birlikte giderek büyümüş ve günümüzde büyük bir oba-yayla yerleşmesi durumuna gelmiştir. Bununla birlikte 1950'den sonra, Bektaş-Giresun, Bektaş-Bulancak arasındaki karayollarının nispeten motorlu araçlara geçit verir duruma getirilmesi ile Bektaş yaylası, bir yayla-sayfiye yerleşmesi olarak önem

kazanmaya başlamıştır. Ancak yöredeki rekreasyonel turizm faaliyetleri gerçek anlamda 1980'li yıllardan itibaren gelişme kaydetmiştir. Bu tarihten itibaren rekreasyonel faaliyetlerin yaygınlaşmış olmasında en önemli etken ulaşım olanaklarının iyileştirilmesidir. Gerçekten bugün her ne kadar standartları pek yüksek olmasa da Bektaş yaylasına ulaşan birçok yol bulunmaktadır. Bunların başlıcaları; Giresun-Bektaş arasındaki Erimez yolu (56 km), Piraziz-Bektaş arasındaki Kovanlık yolu (55 km), Giresun-Dereli-Yavuzkema1 yolu ve Giresun -Batlama deresi-İnişdi1bi yollarıdır. Bu yolların en işlek olanları ise Giresun-Bektaş arasındaki Erimez yolu ile Bulancak -Bektaş arasındaki Karatepe yollarıdır. Bulancak-Bektaş arası dolmuş ve özel otolar ile 2,5-3 saatte alınırken, Erimez yolunda bu süre, molalarla birlikte, 3-4 saate çıkmaktadır. Bu molalar, yöresel yemekleriyle meşhur güzel bir dinlenme tesisinin bulunması nedeniyle genellikle Erimez'de verilir. Bektaş'a Giresun, Bulancak ve Dereli'den yaz aylarında sürekli olarak dolmuş seferleri de yapılmaktadır. Aynı zamanda Bektaş yaylası, bütün uzak ve yakın obaları da birbirine bağlamıştır. Ulaşım şartlarındaki bu gelişmeler ve buna ilave olarak ailelerin ekonomik durumlarının iyileşmesi Bektaş'a modern tarzda çok sayıda sayfiye evleri (ikinci evler), inşa edilmesini de hızlandırmış; yöreye gelen turist ve günübirlikçilerin sayısı da önemli artışlara neden olmuştur.

Diğer taraftan daha önce ifade ettiğimiz üzere giderek yaygınlaşan yeni tip turistin beklentileri deniz, kum, ve güneşten, yani kıyı turizminden farklı olarak, doğa ile iç içe abartılı olmayan tesislerde iyi bir oda, iyi bir hizmet ve bütün bunların başında bozulmamış bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenmektedir (Yalçındağ-Çöker, 1993, s.2). Bu bağlamda, eşsiz bir doğa güzelliği, zengin ve karakteristik bitki örtüsü ve yerel folklorik zenginliği ile bu yeni tip turistlerin beklentilerini karşılayabilecek niteliklere sahip olan Doğu Karadeniz Bölümü'nün turizm potansiyeli, ancak 1985'li yıllardan sonra anlaşılmaya başlanmıştır. Özellikle 1987 yılında Sarp sınır kapısının açılması bu olayı hızlandırmıştır. Nitekim 1990 yılında başlayarak 1995 yılına kadar olan dönemde bölgede 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu uyarınca Bakanlar Kurulu Kararı ile 3'ü Giresun'da olmak üzere toplam 21 adet Turizm merkezi belirlenmiştir.

Bektaş yaylası turizm merkezi olarak ilan edilmesinden (5 Mart 1990) sonra yaylaya elektrik, su telefon gibi altyapı hizmetlerinin getirilmesi,

aynı zamanda yaylada 72 yatak kapasiteli ve iki yıldızlı Karagöl otelinin hizmete açılması ve her şeyden önce 1992 yılından itibaren düzenlenmeye başlayan Bektaş Uluslararası Yayla Şenlikleri, yayladaki turizm aktivitesinin önemli ölçüde artmasına katkıda bulunmuştur.

Bunun yanında Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Bektaş Yaylası Çevre Düzeni Planı tam anlamıyla uygulanabildiği takdirde, yöredeki turizm aktivitesinin daha da canlanacağı kuşkusuzdur. Çünkü bu planda, resmi kurum alanlarının yakınlarında arazinin elverdiği ölçüde yeşil alan önerilmiş (park, oyun alı, mesire, piknik alanları) ve dolayısıyla yöre sakinlerinin bir araya gelebileceği günübirlik kullanıma haiz ortak mekanlar oluşturulmuştur. Bu mekanların dışında, uygun yerlerde çadır ve kamp alanları ile bakı terasları önerilmiştir. Ancak, daha da önemlisi, keskin sınırları Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından belirlenecek olmakla birlikte, planda kayak yapmaya uygun alanların da belirtilmesi, Bektaş turizm merkezinin geleceği açısından oldukça önemlidir. Çünkü Bektaş yaylasında mevcut olan bu potansiyel iyi değerlendirildiği takdirde, gelecekte önemli bir kayak merkezi haline gelebilir.

Bektaş yaylasındaki turistik aktiviteye baktığımızda, günümüzde yaylanın ağırlıklı olarak yerli turistlere hizmet verdiği görülmektedir. Nitekim her ne kadar istatistiki veriler olmadığı için kesin rakam vermek güç olsa da, yaylanın tek konaklama tesisi olan Karagöl oteli yetkililerinde edindiğimiz bilgilere göre, yöreyi yılda ancak 500 ila 600 civarında yabancı turist ziyaret etmektedir. Bölgede bulunan Uzungöl yayla turizm merkezinin yılda 6000-7000 yabancı turistin (Yazıcı-Cin, 1997, s.71-72) ziyaret ettiği düşünülürse, Bektaş'ı ziyaret eden yabancı turist sayısının oldukça düşük olduğu dikkati çeker. Sanırız bunun da en önemli nedeni ulaşım olanaklarının yetersizliği yanında, yaylada otel ve pansiyon gibi konaklama ve turistik öneme haiz lokanta ve kafeterya gibi tesislerin bulunmamasıdır. Gerçekten de bugün Bektaş yaylasında iki yıldızlı, 33 odalı ve 72 yatak kapasiteli özel şahsa ait Karagöl otelinden başka turistik öneme sahip hiçbir konaklama tesisi bulunmamaktadır (Fotoğraf 4). Dolayısıyla yeterli miktarda turistik tesislerin bulunmaması yabancı turistlerin yöreye ancak günübirlik olarak ziyaret etmesine neden olmaktadır. Yaylayı ziyaret eden yabancı turistlerin büyük bir çoğunluğunu İngiltere, B.D.T, Hollanda ve Almanya uyruklular oluşturmaktadır.

Fotoğraf 4. Bektaş Yaylasında Bulunan Tek Önemli Konaklama Tesisi Olan Karagöl Oteli.

Az öncede belirttiğimiz üzere Bektaş çoğunlukla yerli turiste hizmet veren bir yayla turizm merkezidir. Her şeyden önce yayla ekonomik veya sayfiye amaçlı olarak yıllardır yöre halkı tarafından kullanılmaktadır. Bu da iç turizme yönelik fonksiyonların ağırlık kazanmasına neden olmuştur. Nitekim Giresun, Bulancak, Piraziz ve nispeten Ordu gibi kıyı kentlerinde oturan nüfusun büyük bir kısmının yaz aylarında sayfiye amaçlı olarak Bektaş yaylasından yararlandıkları bilinmektedir. Bu nedenle Bektaş yaylasında son yıllarda geleneksel yayla konutları dışında çok sayıda modern tarzda ikinci evler veya sayfiye evleri yapılmıştır. Bunun yanında, Giresun doğumlu olup herhangi bir nedenle İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirlere göç etmiş ve ekonomik durumu iyi olan aileler de Bektaş'ta ikinci konutlar yaparak 10-15 günlüğüne de olsa tatillerini burada geçirmeyi tercih etmektedirler. Aynı zamanda son yıllarda Bektaş yaylası ile ilgili olarak Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan broşürler, yazılı basında çıkan haberler, televizyon programları ve turizmle ilgili dergilere konu olması gibi tanıtıcı faaliyetler de yöreye olan ilginin artmasına katkı sağlamış ve gerek bu konutların yapımında, gerekse burada tatillerini geçirenlerin sayısında belirgin bir artış görülmesine neden olmuştur. Ancak şunu da hatırlatalım ki, yaylada yer alan bu sayfiye ev-

lerinin büyük bir çoğunluğu sahipleri tarafından her yaz kullanılmamaktadır. Nitekim turizm sezonunda bu konutların büyük bir çoğunluğunu boş olduğu tespit edilmiştir.

Diğer taraftan buna ek olarak şehrin sıkıcı, bunaltıcı ve gürültülü ortamından kaçan ve barınma ihtiyacını karşılamak için fazla konfor aramayan, yörenin doğal güzelliklerini görmek, özellikle de hafta sonlarını rekreasyonel faaliyetlerde bulunmak ve kısa süreli de olsa doğal ortamın bir parçası olmak üzere yöreye gelenlerin sayısı da oldukça fazladır. Bektaş yaylasına Giresun ve yakın ilçe yerleşmelerinin yanı sıra Ordu, Samsun, Trabzon, Gümüşhane ve Sivas gibi çevre illerle İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi büyük şehir yerleşmelerinden de az sayıda da olsa yerli turistin geldiğini söyleyebiliriz. Ancak yaylayı yılda ne kadar yerli turistin ziyaret ettiği konusunda istatistiki veriler olmadığı için sayısal bir değer vermek oldukça güçtür.

Bektaş yaylası geçici bir yerleşme olduğu için turistik faaliyetler de ancak yaz aylarına mahsus olmaktadır. Yörede Mayıs ayının ortalarında itibaren canlanmaya başlayan turistik faaliyetler, Haziran ayının ortalarından Ağustos başlarına kadar en üst düzeye çıkar. Çünkü bu aylar, iklim şartlarının en uygun olduğu dönemdir. Ağustos ayının ikinci haftasından itibaren yayladaki turistik faaliyetlerde önemli ölçüde azalma görülür. Bu azalmada, kıyı kuşağında fındık hasat zamanının başlamış olmasının büyük etkisi vardır. Çünkü yaylada ikinci evi bulunan kişilerin de büyük bir kısmının fındık bahçesi olması nedeniyle yayladan kıyı kuşağına inmektedirler. Aynı durum kıyı kuşağındaki halkın rekreasyonel faaliyetlerini de etkilemektedir. Dolayısıyla Bektaş yaylasında Ağustos ayının ikinci haftasından itibaren turistik faaliyetlerde önemli bir azalma olmakta; bu azalma yaylada inişlerin başladığı Eylül ayının ortalarından itibaren tamamen durma noktasına gelmektedir. Kış turizmine yönelik alt yapının bulunmaması, iklim şartlarının elverişsizliği, ulaşım olanaklarının yetersizliği, kış koşullarına uygun inşa edilmiş modern konaklama tesislerinin olmayışı gibi nedenlerle Bektaş yaylası sadece yaz turizmine yönelik bir turizm merkezidir.

Bektaş'a gelen turist ve ziyaretçilerin büyük bir bölümü kendi özel aracıyla seyahat etmektedirler. Ancak Giresun, Bulancak, Dereli gibi yerleşmelerden yaylaya yaz aylarında devamlı dolmuş seferleri olduğundan

bunlar da önemli ölçüde tercih edilmektedir. Diğer taraftan özellikle yabancı turist kabileleri Giresun'dan araç kiralayarak yöreye ulaşmaktadırlar.

Bektaş yaylasında 1950'li yıllardan itibaren önem kazanmaya başlayan ve 1990'lı yıllardan itibaren de oldukça hızlı bir gelişme gösteren turizm faaliyeti, yöre ekonomisine önemli sayılabilecek katkılar yapmaya başlamıştır. Her ne kadar rekreasyonel turizm faaliyetlerinin gelişmesi bir takım çevresel sorunları beraberinde getirmiş olsa da, yöre ekonomisine sağladığı katkılar azımsanamayacak ölçüdedir.

Turizmin yöre ekonomisine sağladığı en önemli katkı, hiç kuşkusuz turist ve ziyaretçilerin burada yaptıkları harcamalardır. Ulaşım, yeme-içme ve geceleme ihtiyacını karşılama sürecinden doğan bu harcamalar, gerçekten yörenin önemli bir gelir kaynağı durumundadır. Nitekim bugün Bektaş yaylasında yer alan 15 kasap (bunlar aynı zamanda et pişirme lokantası olarak da kullanılmaktadır), 30 dükkan, 5 manav ve sayıları 100'e varan daha birçok ticari iş yeri bunun en önemli göstergesidir. Bunun haricinde kıyı kuşağında yer alan kentlerden gelen ziyaretçilerin, özellikle Pazar günleri Bektaş pazarında satışa sunulan yöresel ürünleri (canlı hayvan, et, tereyağı, peynir, bal karalahana vb) almak için harcadıkları para da azımsanamayacak ölçüdedir.

Diğer taraftan yaylada turistik öneme sahip otel ve pansiyon gibi konaklama ve lokanta, kafeterya gibi turistik tesislerin bulunmayışı, yöredeki nüfusun istihdamını da olumsuz yönde etkilemiştir. Sadece Karagöl otelinde 15-20 civarında personel çalışmaktadır. Ancak gelecekte yaylada turizmin gelişmesine bağlı olarak bu tesislerin kurulması yöre halkına da önemli ölçüde iş imkanı sağlayabilecektir.

6- Temel Sorunlar ve Başlıca Çözüm Önerileri:

Bugün Bektaş yaylasında hem doğal hem de beşerî çevre özelliklerinden kaynaklanan bir takım sorunlar bulunmaktadır. Diğer taraftan yaylada turizm faaliyetlerinin istenilen düzeyde gelişmediği görülmektedir. Biz burada bu sorunlara kısaca değindikten sonra, yaylada turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi için neler yapılması gerektiği konusunda çözüm önerileri getirmeye çalışacağız. Gerçekten de bugün Bektaş gibi bölgede yer alan ve turistik öneme sahip olan yayların turizme açılmasının gerek

Türkiye gerekse de yöre insanı için büyük bir önemi vardır. Ancak, bu yaylaları turizme kazandırma uğruna daha şimdiden doğal karakterlerinin bozulmaya başladığını görüyoruz. Buna da en iyi örneklerden birisi Bektaş yaylasıdır. Bu nedenle yaylanın doğal karakterinin korunması için bir takım önlemlerin alınması zorunludur. Çünkü günümüzü dünyasında insanların bozulmamış bir doğaya olan talepleri giderek artmaktadır. Zaten gelecekte de dünya turizm hareketinden en kârlı çıkacak olan alanlar, doğal ortamları bozulmadan korunabilen alanlar olacaktır.

Bektaş yaylasının en önemli sorunlarından birisi hiç kuşkusuz ulaşım-
dır. Her ne kadar bugün yaylaya ulaşan birçok yol bulunsa da, bunların standartları oldukça düşüktür. Gerçi yolların iyileştirilmesi için il ve ilçe belediyeleri çalışmalarının sürdürmekle birlikte; arazinin çok engebeli olması ve iklim şartlarının elverişsizliği, yollara dökülen stabilize malzeme-
yi etkilemektedir. Aynı zamanda yörede görülen heyelan olayı da ulaşım için ayrı bir tehlike oluşturmaktadır. Bu nedenlerle yolların bazı yerleri araç geçemeyecek kadar kötü durumdadır. Eğer Bektaş yaylasında yayla turizminin gelişmesi ve beklenen potansiyele ulaşması isteniyorsa, mutlaka bu yolların modernize edilmesi veya en azından yaylayı Giresun merkeze bağlayan Erimez yolu veya Batlama deresini takip eden İnişdibi yolunun mutlaka asfalt veya beton kaplama olarak yapılması gerekmektedir. Bu yapıldığı taktirde Giresun'dan 3-3.5 saatte ulaşılan Bektaş yaylasına, 40-45 dakikada ulaşmak mümkün olabilecektir. Dolayısıyla ulaşılabilirlikteki kolaylık yaylada turizmin gelişmesine çok büyük katkı sağlayacağı kuşkusuzdur. Nitekim Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan Uzungöl, Zigana ve Ayder gibi yayla turizm merkezleri, buna güzel bir örnek teşkil eder. Gerçekten de bu yaylaların asfalt yollarla kıyı kuşağına iyi bir şekilde bağlanmış olması, önemli yayla turizm merkezleri durumuna gelmelerinde büyük rol oynamıştır.

Diğer taraftan Bektaş yaylasını çevre oba yerleşmelerine bağlayan yolların da iyi bir şekilde yapılması gerekir. Çünkü yaylanın en önemli turizm çekiciliklerinden birisini de, bu oba-yayla yerleşmeleri oluşturmaktadır. Nitekim Bektaş yaylası ve çevresindeki obalar, Giresun ili sınırları içerisinde obaların eski geleneksel karakterlerini koruyabildikleri yaylacılık alanlarından birisidir. Aynı zamanda bu oba yerleşmeleri, sivil mimarisinin biçimlenmesinde yüz yılların getirdiği kültür ve iklim koşulla-

rının etken olduğu, ilginç yayla konutlarının yoğun bir şekilde bulunduğu alanlardır. Bununla birlikte ulaşım şartlarının iyileştirilmesi ve turizmin gelişmesine bağlı olarak, yaylada bulunan ve ilginç sivil mimari örneklerini yansıtan bu meskenlerin gün geçtikçe ortadan kalktığı görülmektedir. Doğayla uyum içerisinde olan bu ahşap yapılaşmanın yerini, günümüzde artık yöre mimarisi ile uyum içerisinde olmayan plansız, derme-çatma, iki üç katlı betonarme binalar almaktadır. Özellikle 1985'li yıllardan sonra bu tip binaların yapımının hızlanması, yaylanın doğal görünümünün önemli ölçüde bozulmasına neden olmaktadır. En azından bundan sonraki yapılacak olan yapılarda geleneksel inşa tarzının sürdürülmesi sağlanmalıdır. Gerçi Bektaş yaylası için hazırlanan imar planı, mevcut doğal değerlerin korunarak, geleneksel yapı tarzının sürdürülmesini sağlayıcı önlemler getirmektedir. Ancak planın yeterince uygulanmayışı, doğal çevredeki bozulmaların önüne geçilmesine pek fazla katkı sağlayamamış ve bugün yayla sanki bir gece kondu semti görünümünü almıştır. Fakat yayladaki betonarme tarzında inşa edilmiş bu meskenlerin dış kesimleri, Uzungöl ve Ayder turizm merkezlerinde olduğu gibi ahşap malzeme ile kaplanarak, doğa ile uyumlu hale getirilebilir.

Bektaş yaylası genelde yaylacı nüfus veya kıyı kentlerinde oturan insanlar tarafından sadece yaz aylarında, yani yaylacılık sezonunda kullanılan bir yayla turizm merkezidir. Dolayısıyla yaylada, turizm sezonunu uzatmak için, bir takım tedbirlerin alınması zorunludur. Bektaş yaylasında, turizm sezonunun uzatılması için yeterli potansiyel vardır. Nitekim yayla, dağcılık ve kayak sporları ile uzun doğa yürüyüşleri için çok elverişlidir. Özellikle de yaylanın kayak sporu için uygun alana sahip olması (Kurttepe mevki) turizm sezonunu uzatmak için önemli bir avantajdır. İlgili tesisleri kurularak bu potansiyel değerlendirildiği takdirde, Bektaş yaylası gelecekte önemli bir kayak merkezi haline gelebilir.

Diğer taraftan, her ne kadar bugün yaylada iki yıldızlı, 72 yatak kapasiteli bir turistik otel bulunsa da, günümüz turizm anlayışına uygun pansiyon, lokanta, çadırli kamp alanları, günübirlik merkezler, yaz-kış spor tesisleri ile mesire-piknik ve benzeri alanlar bulunmamaktadır. Bu gibi tesislerin yapılması hem yayla turizmine daha değişik bir boyut kazandıracak, hem de yaylaya gelen turist ve ziyaretçi sayısında önemli artışlar sağlanacaktır. Hemen şunu da hatırlatalım ki, yaylaya otel ve pansiyon gibi

konaklama tesisleri yapılırken, Karagöl otelinde olduğu gibi doğa ile uyumsuz, çok katlı ve betonarme binalar yapılmamalıdır. Bunun yerine, yörenin geleneksel mimari tarzına uygun, bir veya iki katlı ahşap pansiyonlar yapılmalıdır. Hatta yayladaki mevcut ahşap yayla evleri düzenlenerek, konaklama tesisleri olarak kullanılabilir.

Bugün Bektaş yaylasında, su şebekesi, kanalizasyon, mezbaha, tuvalet ve bunları tamamlayıcı foseptik çukur yapılmış ve ana cadde parke taşıyla döşenmiştir. Ayrıca yaylanın tam otomatik telefon görüşmesine bağlanması, elektrifikasyon çalışmalarının tamamlanmış olması ve hatta yakın ve uzak birçok oba-yayla yerleşmelerine de elektriğin ulaştırılması turizmi geliştirmek adına yapılan olumlu katkılardır. Ancak yaylaya gelecek turistlerle birlikte, yörede yaşayanların zorunlu gereksinimlerini karşılamak üzere sağlık ve sosyo-kültürel tesislerin yetersiz oluşu kuşkusuz önemli bir eksikliklerdir.

Bektaş yaylasına yaz aylarında gününbirlik olarak Giresun, Bulancak ve Piraziz gibi kıyı kentlerinden çok sayıda gidip gelen olmaktadır. Özellikle hafta sonları rekreatif faaliyetlerde bulunmak veya Bektaş pazarında alışveriş yapmak için yaylaya çok sayıda insan gelir. Dolayısıyla hafta sonları yaylada yoğun bir araç trafiği olur. Bu nedenle yaylaya gelen motorlu araçlar için yerleşim alanının dışında otoparkların yapılması kanatımızca uygun olur.

Bektaş yaylası ve çevre obalarda en önemli sorunlardan birisi de hiç kuşkusuz orman tahribi olayıdır. Giderek büyüyen otlak arazisi ihtiyacı, yapacak ve yakacak odun gereksiniminin artması, oba-yayla ailelerin yörenin en önemli doğal turistik çekiciliğini oluşturan ormanları sürekli olarak tahrip etmelerine neden olmuştur. Zaten bugün artık otlak alanları çok genişlemiş ve orman örtüsü, büyük çoğunluğu ile eğimi fazla olan yerlere sığınmıştır. Halen oba konutlarının çoğunda yapı gereci olarak ahşap malzeme kullanılması ve yakacak odun ihtiyacının da buna eklenmesi, özellikle genç ladin ağaçlarının kesilmesi şeklinde orman tahribinin günümüzde de dikkat çekici boyutlarda sürdüğü görülmektedir. Yörenin çok önemli turistik kaynağı olan bu orman örtüsünün korunması için bir takım tedbirlerin alınması zorunludur.

Yörede, turizm faaliyetlerinin önem kazanmaya başlamasıyla birlikte çöp sorunu da ortaya çıkmıştır. Özellikle gününbirlikçilerin kullandığı

KAYNAKLAR

- Akkan, E., Doğu, A.E, Çiçek, İ., Gürgen, G., Yiğitbaşoğlu, H., Somuncu, M., 1993, Uzungöl. Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Der. Sayı:2, Ankara, s.252-253.
- Alagöz, C.A., 1993, Türkiye’de Yaylacılık Araştırmaları. Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araşt. Ve Uyg. Der. Sayı:2, s.12-13.
- Atalay, İ., 1994, Türkiye Vegetasyon Coğrafyası. Ege Üniv. Basımevi, İzmir.
- Atay, R., 1992, Doğu Karadeniz Bölgesi Geleneksel Mimari İlkelerinin Yayla Turizmine Uygulanabilirlik Özellikleri. Doğu Karadeniz Turizmi Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.199-203.
- Bakırcı, M., 1992, Doğu Karadeniz Bölgesi’nin Turizmde Kazandırılması. Doğu Karadeniz Turizm Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.79-87.
- Bayram, N., 2001, Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma. Kümbet Yaylası. Atatürk Üniv. Sos. Bil. Enst. (Basılmamış Bitirme Tezi), Erzurum.
- Bekdemir, Ü., 2000, Giresun Kent Coğrafyası. Atatürk Üniv. Sos. Bil. Enst (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Çakır, S., 1988, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Yaylacılık ve Bektaş Yaylası. Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, Samsun, s.312-315.
- Çetin, İ., 1992, Doğu Karadeniz Bölgesi Turizmi. Doğu Karadeniz Turizm Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.15-23.
- Diñçer, M., 1993, Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm. Filiz Kitapevi, İstanbul.
- Doğanay, H., 1989, Ordu’da Bazı Oba-Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık. Coğrafi Makaleler, Atatürk Üniv. Fen-edebiyat Fak. Coğ. Böl. Erzurum, s.304-326.
- Doğaner, S., 1991, Dağ Turizmine Coğrafi Bir Yaklaşım: Uludağ’da Turizm. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kodu. Coğrafya Araştırmalar Der. Sayı:3, Ankara, s.143.
- Doğaner, S., 2001, Türkiye Turizm Coğrafyası. Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Emiroğlu, M., 1984, Bolu Yöresi Yer Adları. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Seminer Kongre Bildirileri Dizisi:60, Ankara, s.186.
- Erinç, S., 1945, Kuzey Anadolu Dağlarının ordu-Giresun Kesiminde Landsaft Şeritleri. Türk Coğrafya Der. Sayı:7-8, Ankara. S.110-136.
- Giresun Valiliği, 1993, Giresun İl Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı. Sezer Yatırım Danışmanlığı ve Planlama Ltd., Ankara.
- Giresun Valiliği, 1999, Gezi Rehberi. Giresun.
- İnceoğlu, N., Aysu, E., 1992, Doğu Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Yapısal Sorunları. Doğu Karadeniz Turizm Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.39-43.
- İstanbul Ticaret Odası., 1997, Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Geliştirilmesi, Bölgele Gelişme ve Çevreye Uyumlu Yapılaşma. Yay. No:27.
- Kaptan, H., 1978, Doğu Karadeniz Kırsal alan Yerleşme Düzeni ve Tarımsal Üretim İlişkileri (Basılmamış Doçentlik Tezi). İDMMA Mimarlık Bölümü, İstanbul.
- Kiper, P., Baççıl I., 1992, Doğu Karadeniz Yaylaları Planlama Yaklaşımı. Doğu Karadeniz Turizm Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.67-71.
- Özgüç, N., 1998, Turizm Coğrafyası (Özellikler-Bölgeler). Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Sarısaman, S., 1998, Giresun Basımına Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat. Giresun Kültür Sempozyumu (30-31 Mayıs 1998) Bildiriler, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları No:2, İstanbul, s.69-70.
- Somuncu, M., 1994, Rize-Ayder Yaylasında Turizm. Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araşt. Ve Uyg. Der. Sayı:3, s.255-273.
- Somuncu, M., 1997, Doğu Karadeniz Bölümünde Yayla-Dağ Turizminin Bugünkü Yapısı, So-

- runları ve Geleceği. Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Der. Sayı:6, Ankara, s.273-315.
- Şahin, İ., 1997, Osmanlı Döneminde Giresun Bölgesinde Konar-Göçer İşleri. Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)Bildiriler, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları No:1, İstanbul, s.111-119.
- Temiziç, A.,Y., 1991, Bektaş ve Kümbet Yaylaları Jeolojik Etüt Raporu. İller Bankası İmar Planı. V. Baskı. Jeolojik Etüt Şube Müdürlüğü Raporu, s.2.
- Tunçdilek, N., 1985, Türkiye’de Relief Şekilleri ve Arazi Kullanımı. İst. Üniv. Deniz Bilimleri ve Coğ. Enst. Yay. No:3, İst. Üniv. Yay. No:3279, İstanbul.
- Var, M., 1992, Trabzon ve Rize İllerinde Rekreatyonel Değeri Olan Bazı Yaylaların Turizm Açısından İncelenmesi. Doğu Karadeniz Turizm Konferansı-Workshop, Turizm Eğitimi Genel Müd. Yay. Ankara, s.63-67.
- Yalçındağ, S., Coker, Z., 1993, Yayla, Dağ-Doğa Yürüyüşü ve Kış Sporları Merkezlerinde Kamu Yönetimi Örgütlenmesi Araştırma Projesi Raporu, Turizm Bakanlığı, Ankara, s.2
- Yazıcı H., Cin, M., 1997, Uzungöl Turizm Merkezinde Coğrafi Gözlemler. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:32, İstanbul, s.57-77.
- Yazıcı, H., Doğanay, S., 2000, Alternatif Turizm Merkezlerine Tipik Bir Örnek: Zigana Yayla Tatil Köyü. Türk Coğrafya Der. Sayı:35, İstanbul, s.69-85.
- Yörem, 2000, Giresun ve Yöresinin Aylık Siyasi, Araştırma, Ekonomi, Haber, Kültür ve Sanat Dergisi, Sayı:5, Ankara.
- Zaman, M., 2000, Doğu Karadeniz Bölümü Geleneksel Yayla Şenliklerine Tipik Bir Örnek: Kadırğa-Otçular Şenlikleri. Türk Coğrafya Der. Sayı:35, İstanbul, s.291-293.

